

ADEQUAR LA PLANIFICACIÓ DE L'OFERTA DE FORMACIÓ PROFESSIONAL

**Informe de la Comissió de Treball
del Consell de la Formació Professional de Barcelona**



Edita:

Àrea de Cultura, Educació, Ciència i Comunitat
Ajuntament de Barcelona

Autoria:

Consell de la Formació Professional de Barcelona

Novembre de 2022

barcelona.cat/educacio

barcelona.cat/consellescolarmunicipal



Índex

1. INTRODUCCIÓ	10
2. DISCUSSIÓ	13
2.1. Primera sessió	13
2.2. Segona sessió	14
2.4. Tercera sessió	16
3. CONCLUSIONS	18
3.1. Propostes	19

El Consell de la Formació Professional de Barcelona (CFPB) és l'òrgan de consulta, assessorament i participació, de caràcter no vinculant, de l'Ajuntament de Barcelona en matèria de formació professional.

El Consell vol ser un espai que reflecteixi i tingui en compte els diferents punts de vista i interessos de totes aquelles persones i entitats relacionades amb la formació professional.

Les comissions són els òrgans bàsics de treball del CFPB. Aquests grups de treball estan integrats per tots els agents socials de l'àmbit educatiu, social i econòmics de la ciutat que tenen relació amb la formació professional i tenen per objectiu debatre aspectes d'interès sobre la formació professional i fer propostes d'actuació per assolir millores, tenint en compte la variable de classe, origen, gènere i diversitat funcional.

Cada grup de treball és independent i té, d'acord amb els seus objectius, la seva pròpia dinàmica i el seu propi pla de treball. Tot i així, l'intercanvi de recursos, d'informació, d'eines i coneixements forma part del dia a dia de tots els grups, i en tots ells, es considera l'aprenentatge mutu i la voluntat d'acció conjunta com la base per aconseguir una major operativitat a la ciutat.

La **Comissió de Treball sobre Adequar la planificació de l'oferta de formació professional a les necessitats de l'alumnat i del sistema productiu de la ciutat i l'àrea metropolitana** està formada per diferents representants de l'ecosistema de la formació professional a la ciutat. Han format part de la comissió les persones següents:

Membres:

- Iris Molina, Foment del Treball Nacional
- Rodrigo Plaza, Sindicat CCOO de Catalunya
- Rosa Janer, Sindicat CCOO de Catalunya

- Jesús Martín, Sindicat UGT de Catalunya
- Carlos García Zafra, Sindicat UGT de Catalunya
- Àlex Lobaco, Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (SOC)
- Lourdes Sugranyes, directora d'Orientació i Formació de Barcelona Activa
- Karen Espíndola, Agència Pública de Formació i Qualificació Professionals de Catalunya
- Alexia Malibern, Agència Pública de Formació i Qualificació Professionals de Catalunya
- Marta Fonseca Granizo, subdirectora de l'Agència Pública de Formació i Qualificació Professionals de Catalunya
- Melcior Arcarons, Fundació Escola Cristiana de Catalunya
- Eva Aguiló Samitier, responsable de l'Àrea pedagògica de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya
- Marcial Quinteiros, vicepresident de la Federació d'Associacions de Pares i Mares d'Escoles Lliures de Catalunya
- Lluís Vila, Federació de Pares i Mares d'Alumnes d'Estudis Sufragats amb Fons Públics No Universitaris de Catalunya
- Neus Pons, Fundació BCN Formació Professional
- Àngel Tarríño, Fundació BCN Formació Professional
- José Luis Duran, director de l'Institut Escola del Treball
- Virginia Tenorio, Cambra de Comerç de Barcelona
- Anna García Escrig, Grup Municipal Barcelona pel Canvi
- Cristina Cárcel, Gerència Economia, Recursos i Promoció Econòmica, Ajuntament de Barcelona
- Josep Ramon Domingo, Direcció d'Ensenyaments Postobligatoris del CEB
- Gemma Verdés, directora d'Ensenyaments Postobligatoris del CEB

- Marta Carranza, secretària del CFPB
- Laia Herrera, tècnica del CFPB
- Lluís Bages, tècnic de la Fundació Ferrer i Guàrdia
- Martí Oliver, tècnic de la Fundació Ferrer i Guàrdia
- Maria Padró-Solanet, tècnica de la Fundació Ferrer i Guàrdia

Per tal d'orientar el debat i les propostes generades en aquesta comissió de treball, s'ha comptat amb el suport de persones expertes en l'àmbit a través de la realització de presentacions temàtiques i participant en l'espai de debat. S'han celebrat tres sessions de treball i una sessió de tancament amb la prioritització de les propostes sorgides:

- 1a sessió celebrada el dimarts, 16 de novembre de 2021, amb el títol: “Quina és l’oferta de formació professional a Barcelona —dades i indicadors per orientar la planificació—”, i “Quina és la mobilitat de l’FP a Barcelona des d’una perspectiva metropolitana”, a càrrec d’Alba Castejón, membre de l’equip de la Direcció d’Ensenyaments Postobligatoris i de Règim Especial del Consorci d’Educació de Barcelona i Andreu Termes, investigador de l’Institut d’Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB), respectivament.
- 2a sessió celebrada el 18 de gener de 2022 amb el títol: “La situació del mercat de treball a la ciutat”, en la qual s’aborden les dades macroeconòmiques, els indicadors de conjuntura del mercat de treball, les perspectives de l’ocupació o els sectors estratègics, a càrrec d’Àngels Santigosa, la cap del departament d’Estudis de la Gerència d’Economia, Recursos i Promoció Econòmica.
- 3a sessió celebrada el dimarts, 8 de febrer de 2022, amb el títol: “Sectors econòmics emergents i la Formació Professional”, a càrrec de la directora-gerent de la Fundació BCN Formació Professional, la Sra. Neus Pons, i el coordinador de l’Observatori FP i Mercat de Treball de la mateixa Fundació, el Sr. Àngel Tarriño.

En les següents pàgines trobareu recollides, de forma molt resumida, les idees centrals de les ponències presentades en les tres sessions del grup de treball.

2.1. PRIMERA SESSIÓ

L'educació secundària postobligatòria és una etapa educativa clau. Actualment, l'obtenció d'un títol d'educació postobligatòria és un requisit necessari a l'hora de desenvolupar un projecte de vida en condicions dignes. L'educació secundària postobligatòria permet l'accés a estudis d'educació terciària, bé a la universitat o a la formació professional superior, i a gaudir d'unes condicions mínimes d'inserció en el mercat laboral.

Existeix un dèficit d'oferta que fa anys que arrossega el sistema. Aquest dèficit s'ha vist agreujat per un augment de la demanda en l'oferta pública, especialment pronunciat el darrer curs. A la pública, la demanda és molt superior que l'oferta, mentre que a la concertada l'oferta és superior, però molt ajustada a la demanda.

A més, existeixen desequilibris entre l'oferta pública i la concertada. També importants desequilibris entre oferta i demanda, i grans diferències entre cicles.

Gairebé un terç de les sol·licituds de preinscripció a ensenyaments postobligatoris no acaben materialitzant-se en una matrícula a ensenyaments reglats no universitaris. Hi ha una gran quantitat de peticions úniques que poden indicar que la majoria de persones tenen una voluntat clara de cursar uns estudis concrets. Aquesta situació pot provocar una "pèrdua" de persones interessades en l'FP que no materialitzen la matrícula, especialment en els CFPM.

Destaca que existeixen públics molt heterogenis a l'FP, en quant ensenyaments de procedència, edats i necessitats educatives. És rellevant l'existència d'una

certa complexitat a les aules. Pel que fa a les necessitats educatives, cal destacar que la presència d'alumnat NESE, en termes relatius, és molt superior a CF que a batxillerat.

Per altra banda, existeix una baixa fidelització i graduació a l'FP. Un de cada 4 alumnes que comencen un grau mitjà no passen a 2n (a batxillerat és només 1 de cada 10). Un 5 % canvia d'ensenyament i un de cada 10 "desapareix" del sistema. En canvi, la continuïtat en centres privats és 15 punts superior a la dels centres públics. Pel que fa a la graduació, aquesta és baixa. A CFPM més d'un terç de l'alumnat no es gradua al curs que li correspon. A CFPS més d'un quart de l'alumnat no es gradua al curs que li correspon.

La mobilitat abunda als ensenyaments postobligatoris –i és elevada a l'FP. La mobilitat a l'FP és un fenomen de gran importància a Barcelona, especialment en termes d'atracció: més de la meitat de l'alumnat d'FP no resideix a la ciutat. Però la mobilitat en sentit contrari és inexistent: pràcticament tot l'alumnat d'FP resident a Barcelona estudia a la mateixa ciutat (no hi ha expulsió). Aquesta és una dinàmica única tant en el context metropolità com en el català i metropolità.

Les característiques de l'alumnat no resident són: que sovint es desplaça a Barcelona a estudiar FP. Que no hi ha una especialitat preeminent d'FP (a diferència de, p. ex., el Batxillerat artístic). I que hi ha preponderància d'atracció del sector privat (en tots els districtes de la ciutat).

2.2. SEGONA SESSIÓ

Els indicadors laborals del 2021 mostren una clara recuperació dels indicadors laborals a Barcelona després de l'impacte de la crisi COVID. La ciutat crea ocupació en termes nets, assoleix un màxim històric de llocs de treball i tanca l'any amb 63.383 persones registrades com a aturades, la xifra més baixa en un desembre des del 2007.

Pel que fa a la qualitat del treball, es mantenen les problemàtiques observades des de la crisi del 2008, com l'alta temporalitat o la curta durada de molts contractes.

Les previsions dels experts apunten a que l'economia de Barcelona, Catalunya i Espanya seguirà creant ocupació neta a bon ritme en el període 2022-23.

El sector tecnològic de Barcelona ha consolidat un ecosistema de referència, que crea llocs de treball de qualitat i accelera la transformació del model productiu d'altres sectors, un dinamisme que requereix intensificar el desenvolupament de talent digital. El sector ha creat 50.000 llocs de treball a la província des del 2010.

L'Observatori de Treball i Model Productiu de la Generalitat estableix, a partir de dades de contractació laboral, qualitat dels contractes i demandants del SOC, que el perfil laboral més demandat és el d'enginyers, seguit del d'analista de gestió i organització, i el de programador informàtic.

Els sectors estratègics són:

- La indústria, aquest és un sector clau de la competitivitat de l'economia metropolitana. L'àrea de Barcelona genera la cinquena part de les exportacions espanyoles. Més de 400.000 llocs de treball potencial estan associats a la Indústria 4.0 a l'Àmbit Metropolità.
- La sostenibilitat, clau de la transformació de sectors econòmics com el "clúster" de l'automòbil o la construcció. La logística compta amb més de 135.000 llocs de treball a la província, en un context de gran dinamisme del sector.
- Salut i ciències de la vida, un sector clau per a la qualitat de vida i la innovació.
- L'Economia Silver és un sector emergent a l'AMB. El turisme recupera el pols i, de gener a novembre, el nombre de visitants allotjats en establiments hotelers a Barcelona supera en un 56 % el de 2020, però es manté un -64,3 % per sota del de 2019. El turisme internacional suposa un 72,3 % del total.

L'FP tindrà un paper clau en la formació i requalificació dels perfils que requerirà el mercat de treball Metropolità, per tal que l'impuls de la recuperació no es vegi frenat pels desajustos entre oferta i demanda d'ocupació.

2.3. TERCERA SESSIÓ

Cal fer una diagnosi acurada del mercat de treball de la ciutat i l'AMB comptant amb els agents implicats, especialment els sectors econòmics.

Existeix una diferència entre la velocitat de demanda de les empreses i la velocitat de formació, que sovint queda enrere, degut també a la rigidesa estructural del sistema formatiu. A més, es detecta la necessitat de renovació i especialització del professorat de l'FP. Quan aquestes diferències es cronifiquen, es provoquen "gaps formatius". Això implica que les empreses busquin especialistes fora de Catalunya, externalitzin (tot augmentant costos), perdin la confiança en el sistema de formació o creïn les seves pròpies acreditacions.

Entre els sectors emergents cal distingir els de recent creació amb una manca d'oferta formativa com: impressió 3D, vehicle elèctric, ecodisseny / economia circular, i sectors amb ràpida evolució de necessitats formatives, com els sectors logístic, portuari, de cures i agroalimentari

Barcelona està atraient el sector digital (noves tecnologies). Aquest sector i les noves tecnologies que s'hi associen:

- Milloren l'eficiència, l'eficàcia i la seguretat: automatització, robotització, vehicles autònoms. Milloren la capacitat de predicció i presa de decisions: big data, *machine learning*, intel·ligència artificial.
- Permeten l'agilització i la transparència de tràmits amb seguretat: Blockchain.
- Milloren la monitorització, informació a temps real: internet de les coses.
- Garanteixen la seguretat de les comunicacions: ciberseguretat.

A partir de la pandèmia, existeix una nova demanda de competències tecnològiques per part de tots els sectors (per exemple, l'hostaleria). Per tant, la tecnologia ha de ser una competència transversal en totes les formacions.

A més, l'empresa demana perfils professionals híbrids: que controlin dues àrees de coneixement. La resposta pot ser l'FP dual.

Es detecta que hi ha mancança de professionals de base (p. ex., peixateria, fruiteria, etc.) amb titulacions específiques baixes o mitjanes.

Es detecten bosses de desconeixement del sistema d'FP entre el món empresarial.

Les possibles interrupcions en cas de no ajustar el gap de velocitats del sistema formatiu i l'empresa són: limitar l'accés als millors treballs als i les joves de la ciutat per manca de formació en les "skills" requerides. El descrèdit del sistema formatiu existent. En limitar l'accés laboral a un sector determinat a l'obtenció d'una titulació que no és pública. Que l'empresa hagi d'externalitzar tasques complexes, augmentant així els costos i perdent productivitat i, fins i tot, competitivitat.

3

Conclusions

Al llarg de les sessions, el grup de treball ha constatat la importància de l'etapa 16-18 en la trajectòria vital i formativa de l'alumnat, per això es considera que cal realitzar una **aposta estratègica pels ensenyaments postobligatoris a la ciutat de Barcelona**. Aquesta aposta ha de tenir en compte que **Barcelona està esdevenint un campus educatiu de país**, un pol d'atracció que atrau alumnat no resident a la ciutat.

Part del debat de la comissió s'ha centrat també en com la planificació de l'oferta d'FP es mou entre la **demanda de formació i la demanda d'ocupació**. En aquest sentit es detecta que gran part de les famílies professionals dels CFGM tenen un **nivell de demanda significativament superior al de l'oferta**.

No obstant això, cal tenir en compte que **l'oferta de places en els CFGM no s'ha de correspondre necessàriament amb la seva demanda**. Altres factors, com ara la demanda del mercat laboral o el grau d'inserció laboral dels estudis de cadascuna de les famílies professionals, són criteris a tenir en compte per a la planificació de l'oferta.

Per això, des del grup de treball es creu que cal disposar d'un sistema de planificació de l'oferta que permeti **combinar la prospectiva dels sectors productius emergents, la demanda per part de l'alumnat, la disponibilitat i optimització de recursos, i la lògica metropolitana de planificació tenint en compte l'atracció de la ciutat en aquest àmbit**. També és necessari establir una major interlocució amb l'empresa per saber quins perfils professionals necessiten aconseguir una major implicació d'aquesta en la formació.

A continuació, es presenten el conjunt de propostes que, a partir de la reflexió i el debat generat en la comissió de treball, haurien d'orientar les polítiques de planificació de l'oferta d'FP.

3.1. PROPOSTES

Sobre l'oferta i la demanda:

- **És necessari augmentar l'oferta d'FP pública.** En l'actualitat existeix un dèficit d'oferta de formació professional que fa anys que s'arrossega especialment en el sistema públic. Quatre de cada 10 alumnes estudien en centres públics mentre que sis de cada 10 ho fan en centres privats i concertats. Per això, es considera necessari ampliar l'oferta pública per revertir aquesta tendència.
- En la preinscripció i matrícula per al curs 2022-2023 **no s'ha de deixar a ningú sense plaça.**
- **Trobar l'equilibri entre la demanda del mercat laboral i les vocacions dels i les joves.** Planificar l'oferta respecte a la demanda dels interessos de les persones sol·licitants pot suposar riscos com el fet que creixin els desequilibris entre famílies i cicles o que el mercat laboral no pugui absorbir les persones graduades. Per contra, planificar l'oferta segons les formacions que més s'avinguin a la demanda del mercat de treball o als perfils emergents pot provocar manca de cobertura de places per falta d'interès. Cal trobar el punt d'equilibri entre aquestes dues visions.
- **Es detecta la necessitat d'augmentar l'oferta formativa en les famílies professionals del sector industrial** per estimular-ne la matriculació, atès que és el que proporciona millors condicions de treball.
- **Realitzar una anàlisi prospectiva dels sectors emergents a la ciutat i el conjunt de la regió metropolitana que tenen més demanda** per augmentar l'oferta formativa en aquests àmbits i promocionar-los.
- El fet de **garantir l'escolarització en l'etapa 16-18**, tal i com recull la LEC, **no ha d'anar en detriment de l'accés a l'FP de l'alumnat fora d'aquesta etapa.**
- Estudiar la implementació progressiva de **l'oferta de cicle formatiu de grau bàsic en l'educació secundària obligatòria.**

- **Enfortir l'orientació educativa i professional en l'etapa obligatòria i abans de 4t de l'ESO i al llarg i ample de la vida.** Posar especial atenció en desplegar mesures per acompanyar les famílies en l'orientació educativa i professional dels seus fills i filles, incloent accions específiques de vincle i acompanyament educatiu amb les famílies més vulnerables.
- **Promoure l'orientació educativa i professional amb perspectiva de gènere,** incidint especialment en aquells àmbits més masculinitzats i més feminitzats.
- Atès que la LOMLOE és de naturalesa modular, **promoure itineraris flexibles entre el món del treball i la formació inicial, contínua i ocupacional,** garantint la formació al llarg de la vida.

Sobre l'atracció de Barcelona com a campus educatiu:

- La planificació de l'oferta d'FP a la ciutat s'ha de dur a terme **des d'una visió metropolitana.**
- **Cal obrir un debat entre els diferents actors i institucions per definir el model territorial de l'FP al país** i determinar si Barcelona ha de concentrar la majoria de l'oferta d'FP a nivell de Catalunya.
- **Establir un plus metropolità com a complement de sou,** ja que es detecta una fugida de persones professionals de la ciutat a causa del preu del lloguer, cosa que dificulta l'atracció del talent professional.
- **Avançar en la idea que tota la ciutat és un campus d'FP,** cosa que facilitaria la compartició de recursos i instal·lacions entre els diferents centres educatius.
- **Realitzar accions enfocades a retenir professionals a la ciutat i a captar-ne de nous,** especialment en l'àmbit de les TIC.
- **Desplegar els centres integrals de formació professional en clau d'excel·lència.**
- **Promoure l'atracció de centres formatius estrangers per a atreure professionals estrangers.**

Sobre la inclusió i l'equitat:

- **Destinar més recursos humans i materials per tal d'atendre adequadament la diversitat de l'alumnat.** La varietat de perfils a les aules d'FP, especialment de grau mitjà, implica major complexitat quant a necessitats de l'alumnat, expectatives, recursos necessaris, etc. Convé que es reconegui aquest fet dotant de més recursos tant docents com materials a aquells centres que concentren més complexitat.
- En la mateixa línia, cal garantir que **en cada centre d'FP hi hagi almenys una figura especialista en el camp de la psicopedagogia.**
- **La planificació educativa ha de tenir en compte l'impacte de la mobilitat en l'oferta i la demanda escolar.** Cal valorar el cost econòmic dels desplaçaments i estudiar si hi ha problemes d'accessibilitat als estudis d'FP. Per exemple, el fet que molts joves s'hagin de desplaçar a Barcelona per realitzar els estudis postobligatoris pot suposar una gran despesa familiar que no pot ser assumida en molts casos.
- **Potenciar l'oferta de cursos de postobligatòria per a joves amb diversitat funcional:** ampliació de certificats de professionalitat i IFE (itineraris formatius específics).
- **Promoure les vocacions STEAM i industrials entre les dones joves.**
- **Promoure el reconeixement i acreditació dels serveis i programes de segones/noves oportunitats** oferts per diversos actors públics i socials amb cofinançament estable i una articulació i coordinació que en millori l'oferta i efectivitat, vinculant-los tant a equipaments juvenils com a futurs centres integrats d'FP públics o altres fórmules per consolidar i ampliar.
- **Establir accions per treballar amb més profunditat la inserció laboral** tenint en compte la inclusió dels col·lectius amb diversitat funcional.
- **Lluitar contra la masculinització o feminització de certes professions,** promovent accions que impulsin la paritat en aquests sectors.
- **Garantir el dret a la formació i a l'acreditació permanent de les persones treballadores.**

Sobre la millora de l'FP en el seu conjunt:

- **Realitzar accions per destacar l'FP i millorar-ne la imatge en el conjunt de la població.** El batxillerat encara és l'opció més triada i resulta necessari treballar per desestigmatitzar l'FP en l'orientació de l'alumnat i posar-la en valor.
- **Desplegar mesures per acompanyar tant a les famílies, en l'orientació educativa i professional dels seus fills i filles, com als mestres de secundària en l'orientació educativa i professional dels seu alumnat.** Promoure intercanvi d'accions orientatives entre els centres d'FP i els centres de secundària.
- **Avançar cap a la concepció de l'FP com una formació al llarg de la vida** que inclou l'FP bàsica, ocupacional i contínua.
- **Recollir i donar a conèixer les dades d'abandonament educatiu en la postobligatòria** i, específicament, en els cicles formatius de grau mitjà. Generar coneixement precís de la ciutat per dimensionar i comprendre, tant qualitativament com quantitativament, l'abast de les diverses formes de l'abandonament educatiu a la ciutat (diagnòstic i traçabilitat) i actuar decididament sobre aquestes.
- **Flexibilitzar la contractació de docents** per tal de, per una banda, potenciar que les persones tècniques de cada sector siguin docents d'especialitat i, per altra, atendre les places de difícil cobertura.